

R. PÖLDMÄE

**ROOTSI AJA KAJASTUS EESTI
RAHVAMÄLESTUSTES**

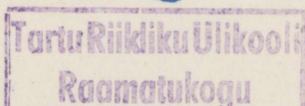
Tartu, 16. 11. 42

EESTI RAHVALUULE ARHIIVI VÄLJAANNE
TARTU 1940

ROOTSI AJA KAJASTUS EESTI RAHVAMÄLESTUSTES.

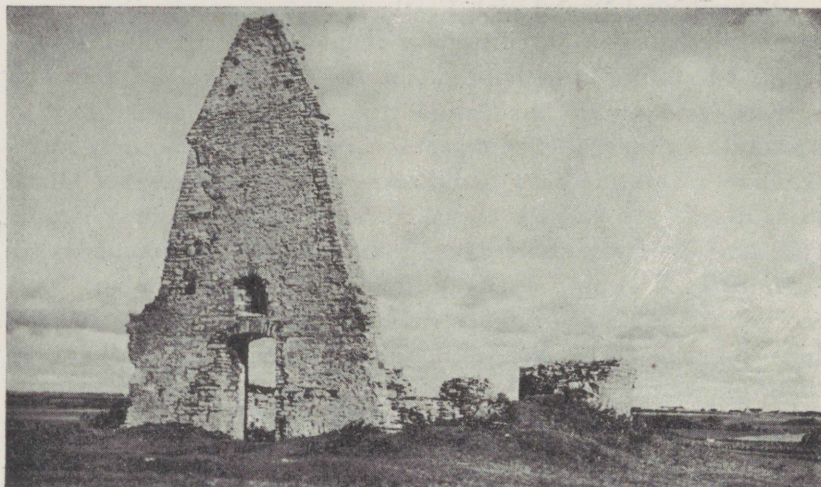
Rahvausund Rootsi ajal. Eestlaste muinasusund, mis tugenes peamiselt haldjate ja surnute austamisele, ei kadunud Rootsi ajalgi. Katoliku kirik polnud suutnud rahvast täiesti kristianiseerida, vaid ainult ühendanud tema haldjate-usundi kristlike pühakute kultusega. Usupuhastus oli toimunud peamiselt enamteadlike ülakihtide seas, kuna alamrahvas märkas vahet ainult kirikuteenistuse välistes tseremooniates. Ka takistasid järgnevad sõjad, katkud ja näljahädad uue usuõpetuse levitamist rahvas seas, nii et XVI saj. lõpul oli hooletussejätetud eestlane väga lähedal täielikule võõrdumisele ristiusust. Endiselt austati pühi hiisi, puid, mägesid, kive, allikaid ja ohvriaedu. Kuna katoliku kirik oli teadlikult püüdnud endistesse pühapaikadesse asutada kabeleid, püstitada riste, sambaid, pühakute kujusid jne., et neile üle kanda rahva usulisi sümpaatiid, siis püsis ka Rootsi ajal katoliiklike mälestusjäänuste austamine. Hulgaliselt käidi koos hävitatud kabelite varemeil, viidi sinna ohvreid ja palvetati. Üheks seesuguseks ohvrikohaks Põhja-Eestis oli näiteks Maarja kabeli vare Viru-Nigula khk. (vt. 152. joon.). Isegi kirikutes ja nende ümbruses ohverdati salaja ja avalikult. See toimus eriti katoliiklike pühakute nimepäevadel, kirmestel ja kirikulaatadel. Endise visadusega maeti surnuid vanadesse pühitsemata või katolikuaegsesse kalmetesse, toideti lahkunud omaste hingi ja peeti pühaks neljapäeva. Katoliiklike pühakute hulgast austati eriliselt neitsi Maarjat, sigade kaitsjat Tõnni, üldist karjapatrooni Jürit ja paljusid teisi, kelle austamiseks olid kujunenud samanimelised tähtpäevad eriliste uskumuste ja kommetega. Veel Rootsi aja lõpul elavnes Lääne-Eestis viljakusedeemoni „met-siku“ kultus, mida teostati poolmaagiliste pidutsemiste, tantsimise ja torupillimänguga erilistes „mängutubades“.

2

Arenesid mitmeti ka rahva ilmlikud lõbutsemisvormid. Pulmi peeti suure pidulikkuse ja söömingutega; korraldati rahvarikkaid talguid, mis kippusid pühapäeviti konkureerima jumalateenistustega, sest et võimaldasid korraldatavas mängus ja tantsimises rahva lõbutsemistungide parimat välja-alamist; endiselt kestis edasi ka rahva suuliselt kantav lauluvara ja muu vaimulooming.

Olulisemat muudatust hakkas tooma juba XVI sajandi lõpp. Tehti algatusi ka rahva usuelu korraldamiseks, enam küll karmi

152. joon. Maarja kabeli vare Viru-Nigula khk. A. Olearius'e poolt kirjeldatud ebausukommete harrastamise tähtsa keskusena Põhja-Eestis.

(Pildist. C. Sarap.)

politseilise sundusega. Teatavasti on XVII saj. algus tuttav oma halastamatu võitlusega nõidade, soolapuhujate, lausujate jne. vastu. Valju seaduse alusel saadeti tulesurma paljud kahtlusalused nõidumissüüis.

XVII sajandi keskaigu alustasid mõned haridussõbralikud kirikumehed siiski võitlust ebausuga vastu ka õigemate abinõudega. Eriti piiskop Jhering taotles kiriku tõelist lähendamist rahvale, millega lootis vähendada rahvausundi senist tähtsust.

Hilisemast Rootsi ajast põlvnevad ka eesti keele rahvaluuleliste tekstide esimesed ülestähendused: protsessiaktides ja mõnes

teoses leidub katkendlikke näiteid rahvalauludest, nõiasõnadest ja isegi rahvaviisidest; paar eriteost (autorid J. Gutsleff, Forse-lius-Boecler jt.) on aga täies ulatuses pühendatud rahva ebausukommete vaatlemisele, püüdega nende vastu edukamalt võidelda.

Siiski ei suutnud Rootsi aeg rahvast täielikult kristianiseerida, küll aga tõrjus rahvausundi ja -kombed avalikkusest rohkem varjatud kodustesse ringidesse.

Rootsi aja valitsus ja valitsejad rahvamälestustes. Kui Rootsi aeg on võrdlemisi vähe olulist mõju avaldanud rahvausundi ja muu vaimuloomingu arengule, siis seda enam on ajalooline periood ise elama jäänud rahvamälestustes ja aja jooksul välja kujunenud ulatuslikumaks osaks eesti rahvaluules, eriti ajalooliste muistendite alal. Mida suuremaks jäi ajaline vahemaa, seda enam kadus rahva teadvusest Rootsi aja tõeline ajalooline värving ja muutus mingiks ideaalseks „heaks Rootsi ajaks“, millele projitseeriti pärisorja unistused inimlikest õigustest ja vabadusest. Veel XIX sajandil õhutas talupoega vastuhakkamisele udune mälestus „rootsi õigusest“, mille mõisnikud olevat rahvalt ühes maa ja varandusega röövunud.

Rootsi aja üldise idealiseerimise kõrval leidub vähe andmeid Rootsi valitsuse või ametimeeste tegevuse kohta. Rohkem kõneldakse Rootsi kuningaist, peamiselt ühenduses sõjasündmustega. Rootsi kuningaid kujutatakse suurte rahvasõpradena lausa argipäevaseis toiminguis. Nad võtavad osa eesti talupoja saatusest ja püüavad seda igati kergendada.

Ühenduses mõnede sadamate ja teedega nimetatakse kuningas Gustav Adolphi nime, kuid see näib olevat kirjandusest lähtunud. Tavaliselt kõneldakse nimetust Rootsi kuningast või siis Karl XII-st, rahvapärase nimega „Rootsi Kaarlist“. Kohanimesisid Kuningamägi, -talu, -koppel, -sild, -kaev, -värav seletab rahvas sagedasti Rootsi kuninga lõunastamiskohtadeks, öömajadeks, pelgupaikadeks jne.

Karl XII-st kõneldaksegi peamiselt ühenduses Põhjasõjaga. Ta sõdinud ise alati kaasa kõige ägedamais lahinguis. Järsud rünnakud ohustanud ka kuninga elu. Kõneldakse isegi Rootsi kuninga surma-saamisest Eesti pinnal ja näidatakse tema hauda.

Kuningale aidanud eestlased põgenemisel heatahtlikult kaasa. Vana-Karistes kaotanud ta oma teise saapa. Lähemast talust antud talle öö-

maja ja kuivad saapad, mille tasuks kuningas kinkinud Saapa ehk Kuivsaapa talu. Tõeliselt aga oli see talu vaba juba varasemal Rootsi ajal. Ka mujal on erandlikke vabatalusid seotud Rootsi kuningate heategudega. „Saksi priimaa“ Kadrinas olevat keegi talumees saanud Karl XII käest, kui ta päästnud haavatud kuninga. Vastemõisa talumehed aidanud kuningal pääseda Viljandimaalt Tallinna, mille eest saanud jällegi talud vabaks. Nõnda on passiivsusse sunnitud orjarahvas oma sangarlust ja ohvrimeelst tublide valitsejate vastu välja elanud vähemalt mõttekujutustes, kui see tegelikult oli võimatu.

Võidetud kuningas polevat siiski unustanud oma endisi alamaid, vaid lubanud kord tagasi tulla oma mahajäänud „kübarat“ lunastama. Sellise töotuse kohta otsitakse agaralt tõendeid elavast loodusest. Ülemaaliselt kõneldakse Rootsi kuninga istutatud puudest. Ta torganud lahkumisel murdunud vankriaisa või kepi maasse ja töotanud: kui see hakkab kasvama, „siis annab Jumal enne viimsetpäeva veel kord Eestimaa Rootsi kätte tagasi“.

Mälestusi Rootsi väeülemaist ja peidetud varandustest. Paralleelselt kuningamälestustega kõneleb meie rahvatraditsioon ka Rootsi väepealikuid ja kannab motiive üle ühelt isikult teisele. Väeülemate puhul võivad aluseks olla ka mõned ajaloolised tõsisündmused. Palju kõneldakse väejuhtide põgenemisest talupoegade abil. Rootslaste vaprust ja edukust lahinguis kujutatakse suure liialdusega.

Paljud Rootsi väejuhid olevat ka maetud meie maale. Nende haudu tähistavat märkidega kivid, vanaaegsed kiviristid, sambad, põlised puud jne. Sageli pole need muud kui muistsed märkidega piiritähised, ohvrikivid, kalmed või ka tõelised lahinguplatsid. Sealt leitakse luid, relvi, rahasid, ehteid jne., mis annab reaalselt tuge seletust-otsivale rahvatraditsioonile. Neid „Rootsi väeülemate haudu“ hoitakse ilmse pieteediga. Lõhkumisest või rüvetamisest kardetakse surnute kättemaksmist haiguste või muude õnnetuste näol. Isegi mõisnikud olevat neid mälestusmärke hoidnud, rahva arvates muidugi aukartusest rootslaste vastu. Mõnda arvatavat hauda on aktiivselt aus peetud. Kambja Rebase ja Küti mõisa vahelises soos leiduvat „Rootsi kindrali haud“, millele istutatud pidevalt lilli „vana õndsa ja hea Rootsi aja“ mälestuseks.

Rootsi väeülemate haudade sees või läheduses arvatakse peituvat ka suuri varandusi. Nende juttude aluseks on olnud aardeleiud maapõuest või rahvusvahelised muistendid

rahaaukudest. Rootslased olevat äkitselt lüüa saanud ega olevat suutnud päästa kaasasolevaid varandusi. Hädaga maetud kullaga täidetud kastid, kirstud, pütid või tunnid kuhugi metsa, linnamäele, kaitsevalli, keldrisse või kivi alla. Peidukohast tehtud plaanid, mis viidud Rootsi kaasa, või pandud sinna mõni looduslik märk. Asjaosalised aga surnud, plaanid läinud kaotsi, märgid hävinenud ja nõnda jäänud varandused leidmata. Peidetud varanduste valvajate jaoks on laenatud jooni ka mütoloogiast, eriti haldjate- ja surnute-uskumustest.

Rahva seletusi peidetud rootsi varandustest on paljudki uskunud ja vaeva näinud nende avastamiseks. Kõneldakse sageli salapärastest rootslastest, kes olevat vanade plaanide ja kaartide abil kätte saanud suuri varandusi. Neile juttudele on alust andnud ka looduse- ja muinsuseuurijad, isegi põlevkivi-kihtide otsijad Virumaal, kus kuuldused rootsi varandustest näivad olevat eriti elavad.

Mälestusi Põhjasõjast ja sõjaröövleist. Väga elavad on rahvamälestused Põhjasõjast ja järgnevaist viletsusaegadest. Sündmusterohkuse ja hilisaegsuse tõttu on need endi ümber koondanud ka mälestusi varasemaist sõdadest. Ainult Lääne-Eestis kõneldakse selgemalt ka „Poola sõjast“, mujal on aga Põhjasõda peaaegu ainus, mida vanemaist sõdadest üldse teatakse. Seda nimetatakse „Rootsi sõjaks“, „suureks Rootsi sõjaks“, „Peetri sõjaks“ või ka „Põhjasõjaks“. Teatakse tervete külade hävitamisest ja rahva hulgalisest tapmisest. Talumajad põletatud koos inimestega, ka süüdatud kirikud põlema ja tapetud pastorid. Kui rahvas uuesti küllasse asunud ja põletatud majad üles ehitatud, siis rüüstatud ja tapetud neid veel suurema vihaga. Seetõttu hoidunud rahvas kaugemaile tagamaadele, kuhu vaenlane pääses harva ja kust saadi kergesti põgeneda metsa või soodesse. Varju otsitud soo- ja rabasaartel, mullaonnides, koobastes, rebaseaukudes, õõnsais puudes jne. Sinna jäädud kuude kaupa paigale ja võetud selleks kaasa tarbeained, koduloomad ja tööriistad. Lehmadele pandud võrud nina ümber ja hobustel seotud pea jalge vahele, et nad ei saaks äraandlikult häälitseda. Tuliseks kōetud kividel küpsetatud leiba ja metsas kootud kangaidki.

Väga traagilisi lugusid kõneldakse pelgupaikade ilmsikstulekust. Ülemaaliselt on tuttav lugu vanatüdrukust, kes enese elu säilitamiseks

reetnud külarahva peidupaiga, kuid tapetud ise esimesena. Põgenevad naised sünnitanud kadakapõõsais lapsi, kes elanud nädalate viisi metsas ainult soola imemisest. Kes jäänud vaenlaste kätte, see tapetud metsikult

153. joon. Vana ohvripärn Uduveres, Pärnu-Jaagupi khk. 1913. a.
(Ülesvõtte järgi ERM-i fotokogust.)

või saanud julmalt piinata. Naistel lõigatud rinnad ära või nad pistetud elavalt aiateibasse. Emade silma all tapetud lapsed hällides. Kuskil elanud terve perekond lapsed hundipesas. Rõuges kukutanud kaks tütarlast endid allikasse, et ei saaks aga „sõja silmi nätta“. Idapoolseist maakondadest põgenetud ka Lääne-Eestisse, kus sõjakära oli vaiksem, või üle mere Soome ja Rootsi.

Kõneldakse ka Põhjasõja üksikuist lahinguist. Peaaegu igas kihelkonnas näidatakse lahinguplatse, sõdurite ühishaudu, laagriasemeid, kasarmute varemeid, kindlustisi, patareide aluseid, hobuste jootmise tiike jne., millest paljud on ajalooliste suurlahingute läheduses. Näidatakse ka teesid, mis ehitatud soodesse ja rabadesse ootamatuiks kallaletungideks või põgenemiseks viimses hädas. Peipsil ja Emajõe l teab rahvas näidata paiku, kus peetud lahinguid laevastikkude vahel, kaevatud abikanaleid, lastud laevu põhja jne.

Ka mitmed kohanimed seab rahvasuu ühendusse Põhjasõja sündmustega. Nõnda tähistavat Kavastu Verioja lahingupaika, Aru Vellavere külas valatud palju velje verd, Veriora valla nimi olnud enne Vereoja, kuna seal voolanud veri ojana, jne. Mujalgi voolanud vereojad mäest alla jõkke ja laibad seisnud hunnikus maas. Peipsi järvel olnud jää ja lumi verest punased ning laibad seisnud jääl kevadeni, mil langenud järve. Pärast lahinguid maetud laipu ühishaudadesse, mida teatakse rohkesti näidata. Lõuna-Eestis peetakse kohati pikergusi kääpaid venelaste haudadeks, ümmargusi kalmeid aga rootslastele kuuluvaiks. Neis leiduvat ka suuri varandusi ja kalleid relvi.

Vähe kõneleb rahvamälestus eestlase enda aktiivsest osavõtust Põhjasõjast, kuna ta jäi ikkagi pealtvaatajaks võõraste isandate heitluse juures või organiseeris ainult oma kodule kaitset. Seejuures hävitatud vahel ka suuremaid vaenlase salku. Rootsi väele antud heatahtlikult kaudset abi: näidatud teed põgenemiseks, antud süüa ja varustist, joodetud hobuseid jne. Mäletatakse siiski ka soldatite sunniviisil värbamist, mis toimunud kirikuis, teeharudel ja külades. Kinnipüütuile pandud sinine rootsi kuub selga ja saadetud lahinguisse. Püütud ennast päästa ka põgenemisega, vapramad läinud aga vabatahtlikult sõtta.

Kõige rikkalikumad, kuid ühtlasi kõige masendavamad on rahva mälestused rindetagusest võitlusest. Tõeliste lahingute järgnes aastaid korralagedust, mida eriti kasutasid kaugelt sissetungivad sõjaröövlid: sissid, kasakad, kerkiisid, puulakud, kormid, ruskid, pardikud, pardiajajad jt., nagu neid rahvapäraselt nimetati. Reaalsete inimestega on segunenud ka uskumusi üleloomulikest koerakoonlastest ehk peninukkidest. Üksi või salkades ilmunud sõjaröövlid äkitselt, tapnud ini-

mesed töö juures, põletanud majad, röövinud ehted, raha ja tarbeasjad. Põgenikkude asukoha väljaurimiseks küpsetatud vange tulel, pistetud aiateibasse või seotud kihutavale hobusele sabasse. Pelgupaikadest otsitud inimesi metsikute koertega, kelle toiduks olnud ainult inimese liha. See reaalne võimalus võib olla juba üleminekuks koerakoonlaste-kujutelmale — need olnud segu inimesest ja koerast, kes söönud teisi inimesi. Nende eest pääsenud ainult toominga- või kadakapõõsas, sest neil puudel olevat inimese lõhn.

Kuid eestlane pole sõjaröövleis näinud mitte ainult üleloomulikke olendeid, kelle ees kõik inimlikud jõud oleksid võimetud, vaid on organiseerinud ka vastuhakku. Röövimas käinud tihti meesteriides vene naised, kellest olnud kerge võitu saada. Üle maa on tuntud muistend naissõjaröövlist, kes istunud küdeva ahju paistele mõnulema, kuid tema soosaladuse selgumisel löödud surnuks peremehe või sulase poolt, kes jäänud ahjule või parsile peitu. Õlle- või seebikeetmisel tabatud perenaine tapnud sõjaröövleid tulise vee või leelisega. Neid suletud ka vihtlemisel sauna ja surmatud leiliga või tapetud magamisel mõne juhusliku pealesattuja poolt. Teejuhid on neid eksitanud rabalaukaisse, paadimehed uputanud vette paadi ümberkallutamise, „vabalaskurid“ tapnud terveid salku kustki peidupaigast jne.

Viimaks on hakatud organiseerima ka teadlikku enese-kaitset sõjaröövlite vastu, kes võisid igal ajal hävitada uuestivirguva elu ja majanduse. Mõnes külas olnud alaliselt vahid väljas, kes andnud teistele märku hädaohu lähenemisel. Vahel külvanud mees vilja ratsahobuselt, et pääseda kohe põgenema. Räpinas kindlustanud jõukamad peremehed oma talud raudväravatega Setumaalt ähvardavate röövsalkade vastu. Väiksemaid salku võitnud rahvas ühise jõuga ja saanud vahel suuri varandusi saagiks. Teatakse paljusid suguvõsasi, kes olevat sellest ajast aluse saanud oma kestvale jõukusele. Röövitud paljaks ka sisside ehitud hobused ja saadetud alasti röövliid hobuse selga seotult Venemaale tagasi. Mitmed sissid jäänud ka kohale elama ja segunenud meie rahvaga.

Mälestusi Põhjasõjale järgnenud katkuajast. Kes jäänud lahinguist ja sõjaröövleist puutumata, neid võinud tabada külm, nälg või katk, sest puudunud ulualune, viljapõllud olnud hävinud,

karjad tapetud või nälga surnud, toidutagavarad põletatud või röövitud. Inimesed söönud näljaga rotte, konni, kasse, koeri, surnud veiste ja hobuste liha, leiba tehtud aga heinte ja aganate segust, puujuurtest, sõnajalast või põdrasamblast. Kariloomadele söödetud kadakaoksi ja viimased õlgkatused hoonetelt.

Kõige õudsemat hävitustööd teinud aga katk või „must surm“ Põhjasõja järelaastail. Katkujuttudes on tõsioluliste faktidega segamini paisatud haigete fantastilised sonimised ja surijate viirastused. Katku ennast kujutatakse mütoloogilise olenidina, kes ilmunud kitse, vanamehe või poisikese näol ja torganud surmale määratuid kepiga. Ta pääsenud kõikjale, kuhu inimene iial põgenenud. Kuna kellelgi polnud lootust katkusurmast pääseda, siis alistunud inimesed vaikselt: pesnud endid puhtaks, pannud uued riided selga ja jäänud surma ootama. Haiged läinud ise haua kaldale, et surres langeda hauda, sest vähesed ellujääjad pole jõudnud enam surnuid matta. Koormate kaupa veetud laipu hauda, mõni hoolimatu matja mänginud koormal rahuolikult torupilli. Mustjalas viidud korruga matmisele seitsme neiu laibad, kelle valged juuksed rippunud lainetades vankrilt alla. Laipade hulgas viidud hauda ka poolelusaid inimesi, kes palunud endid mitte veel matta, kuid matjad ajanud nemadki hauda, sest neil polevat aega suremist oodata. Ühishauad peetud seni lahti, kui täis saanud. Hakatud matma ka vanadesse kalmetesse põldudel, sest polevat jõutud kõiki viia surnuaedadesse. Rahvas näitab praegugi „katkuaegseid“ matusepaiku, mis on enamasti hoopis vanemad, kuid võisid katkuajal uut kasutamist leida.

Katku valmistanud ka mõisnikud, et rahva maad ja varandust endale saada. Saaremaal alanud katk kevadel ja sügiseks olnud saar nii lage, et lumetulekul kuuldunud ainult suviste kukkede laulu ja koduloomade hirmsat näljakisa. Tartu ja Narva vahel polevat leidunud ühtegi inimest, Narva ja Peterburi vahel elutsenud neid ainult kolm.

Katku möödumisel hakanud üksikud ellujäänud inimesed metsadest välja tulema ja teisi otsima. Laialdaselt on tuntud liigutav lugu poisist ja tüdrukust, kes on heameelega suudelnud teineteise jälgi, viimaks kokku saanud ja abiellunud. Ka teisi üksikuid paare nimetatakse paljude ümbruskondade esivanemadena, kes pidanud külad uuesti üles ehitama ja võsastunud põlde

nagu uudismaid üles harima. Kõneldakse ka rahva sisserändamisest teistest paikadest, näit. Harjumaalt Pärnu ümbrusse, Hiiumaalt Saaremaale jne. Toodud kohale ka teisi rahvaid, nõnda Kuramaalt Saaremaale, Lätimaalt Urvastesse, Soomest Kosele ja Mustjalasse, Venemaalt Suure-Jaani, Kodaveresse ja Hallistesse. Isegi mustlasi ja kaukaaslasi toodud Lõuna-Eesti ääremaadesse, kes aga kõik sulanud kokku maa pärisrahvaga ja läinud kaasa uue ärkava eluvooluga.

154. joon. Ristimägi Keina khk. Hiiumaal.
(Pildist. C. S a r a p.)

Kokkuvõttes näeme rahvamälestustes paljugi, mis võib olla lähtunud rootsiaegseist tõsisündmustest ja nõnda elavalt täiendab ajaloolist pilti. Kuid tõsisündmused on kergesti kaldunud liialdama, nii et reaalsed faktid on paisutatud ebausutavaks kuni äärmise fantastikani. Põhjasõja ja muude Rootsi aja sündmuste ümber on meelsasti koondatud ka mälestusi varasemaist ajajärkudest või isegi motiive rahvusvahelistest saagadest. Nõnda võime rahvamälestustest ajalooliste täiendusandmete kõrval leida roh-

kem seda, kuidas ajalugu elab edasi rahva teadvuses ja kujundab põhilisi hinnanguid isikute, sündmuste ja poliitiliste süsteemide kohta. Ja nagu nägime, on rootsiaegsed rahvalähedased reformitaotlused aja jooksul saanud rahva teadvuses mingiks ideaaliks õiglusest ja vabadusest, kuna sõjad ja muud vägivaldsed võitlused võimu pärast elavad rahva hinges veel sajandite kestel edasi inimese metsikuse ja kurjuse võrdkujuna, millele koondatakse äärmuslik hirmu ja õudsuse fantastika.

Kirjandust.

G. O. F. Westling, *Von den religiösen und sittlichen Zuständen in Ehstland (1561—1718). Beiträge zur Kunde Ehst-, Liv- und Kurlands V.* Reval 1900. A. Westrén-Doll, „*Abgötterey*“ zu Ausgang des schwedischen und Beginn der russischen Zeit. *Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft* 1925. Tartu 1926. M. J. Eisen, *Rootsi mälestused Eestis. Eesti Kirjandus* 1922. M. J. Eisen, *Lisa Rootsi mälestustele. Eesti Kirjandus* 1922. M. J. Eisen, *Rootsi kuninga puud. Eesti Kirjandus* 1925. M. J. Eisen, *Rootsi kuningate hauad. Eesti Kirjandus* 1928 (= *Kaitse Kodu* 1929). M. J. Eisen, *En svensk kung i estniskt folkminne. Svio-Estonica* 1935. Tartu 1935. O. Loorits, *Rootsi kuningas Eesti rahvaluules. Päevaleht* 1929, nr. 169. O. Loorits, *Sõjad, eriti Põhjasõda Eesti rahvatraditsioonis. Eesti rahva ajalugu II. Tartu* 1933—34 (= *Det nordiska kriget i estnisk folktradition. Svio-Estonica* 1935).

A

11791

126240